

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

AUTOR POSUZOVANÉ PRÁCE: **Bc. Magdaléna Sadravetzová**

NÁZEV PRÁCE: **Středověká a novověká kolonizace Vimperska**

TYP PRÁCE: **diplomová**

AUTOR POSUDKU: **PhDr. Martin Dohnal, Ph.D.** TYP POSUDKU: **oponent**

KRITÉRIA HODNOCENÍ

1. Bylo splněno zadání práce? **velmi dobře**
2. Využití dostupných informací k tématu: **velmi dobře**
3. Formální aspekty práce (rozsah, gramatika, úprava): **výborně**
4. Strukturování práce: **výborně**
5. Užívání odborné terminologie a stylistiky: **výborně**
6. Úroveň analýzy a syntézy dat, výběr a použití vhodných metod: **velmi dobře**
7. Byly vyčerpány hlavní problémy tématu? **velmi dobře**
8. Zaujal student vlastní stanovisko a jak je argumentačně podpořil? **výborně**

Návrh výsledné klasifikace: velmi dobře

Stručné zdůvodnění celkového hodnocení: Výsledná klasifikace byla určena zaokrouhlením aritmetického průměru klasifikace za jednotlivá kritéria hodnocení. Pokud nebyla zvolena u některých kritérií klasifikace "výborně", jsou důvody uvedené níže, a to v členění na jednotlivá posuzovaná kritéria.

AD 1. BYLO SPLNĚNO ZADÁNÍ PRÁCE? autorka splnila téměř veškeré body v zadání. V textu bude nutné v budoucnu rozvést zhodnocení archeologických nálezů - objevují se pouze odkazy na práce J. Fröhliche, Fr. Kubů a P. Zavřela. Bude nutné také doplnit odkazy na

bulletin Výzkumy v Čechách a Archiv nálezových zpráv ArÚ AV ČR (Úsek nálezových zpráv). Pokud nepocházejí ze sledované oblasti žádné terénní nálezy ze středověkého a novověkého období, je třeba i takovouto negativní informaci v textu uvést. Veškeré ostatní náležitosti uvedené v zadání práce byly splněny.

ad 2. VYUŽITÍ DOSTUPNÝCH INFORMACÍ K TÉMATU: byly využity veškeré informační zdroje uvedené v zadání diplomové práce. Pro další rozvíjení tématu považují za dobré doplnit posuzované informace o údaje regionálních historicko vlastivědných děl 2. poloviny 19. století a 1. poloviny 20. století, a to za účelem detailnějšího popisu historického vývoje oblasti.

Pro tyto účely autorka používá historiografickou literaturu z počátku 21. století. U použití takovýchto zdrojů existuje riziko přebírání údajů z původních děl starší vlastivědné literatury s adekvátním rizikem vzniku chyb a omylů.

Prvotní spolehlivou orientaci podávají zcela jistě základní pomůcky jako Antonín Profous, Místní jména v Čechách a Hrady, zámky a tvrze... a Místopisný slovník Augusta Sedláčka, stejně jako Popis Království Českého Fr. Palackého z roku 1848.

AD 6 ÚROVEŇ ANALÝZY A SYNTÉZY DAT, VÝBĚR A POUŽITÍ VHODNÝCH METOD: autorka použila velice zajímavou metodu statistického vyhodnocování prvních zmínek o vsích a určení kolonizačních vln na základě analýzy těchto dat. Následně analyzovala typy vesnického osídlení a plužin ve vazbě na první písemné zmínky. Jedná se o přístup v takovémto rozsahu dosud v ČR neaplikovaný. Výsledky takového zkoumání mohou být a v případě autorčiny práce jistě budou i v budoucnu přínosem pro české historickogeografické bádání.

Jednoznačnou nepřekročitelnou podmínkou ověření přínosu zvolené metody je kritické zhodnocení prvních písemných zmínek o obcích v regionu a rekonstrukce kolonizačního postupu. Autorka si je této skutečnosti vědoma a sama v textu své práce poukazuje na limity vypovídací schopnosti první písemné zmínky o obcích pro rekonstrukci kolonizačního postupu.

Pro další rozpracování tématu autorce proto doporučuji rekonstrukci kolonizačního postupu provedeného na základě důkladného rozboru písemných pramenů a historiografické literatury. Možným přístupem může být převzetí již osvědčené metodiky dějin osídlení (viz studie J. Žemličky a J. Klápštěho publikovaná v Československém časopise historickém v roce 1979: Studium dějin osídlení v Čechách a jeho další perspektivy) - tj. zhodnocení archeologických

nálezů, sítě cest, farní organizace, dochovaných stavebních památek a svědectví písemných pramenů - zde zejména rekonstrukce majetkových celků - jednotlivých panství a statků. Tento postup může (ale také nutně nemusí) pomoci rekonstruovat pravděpodobné směry a postupy kolonizační činnosti.

Je třeba ovšem současně dodat, že provedení takového zhodnocení v plném rozsahu samozřejmě přesahovalo vzhledem ke geografickému záběru práce zadání a možnosti diplomové práce.

Autorka takové zhodnocení na str. 18-23 provedla, z jeho textu ovšem oponent práce nebyl zcela schopen dedukovat územní postup kolonizace (to však nemusí být samozřejmě vinou autorky). Oponent nebyl rovněž zcela schopen dedukovat, zdali autorka promítla kriticky toto zhodnocení vývoje osídlení sledované oblasti do analýzy kolonizačního postupu provedeného na základě prvních zmínek o vsích - tj. zdali byla vypovídací hodnota prvních zmínek o jednotlivých vsích alespoň rámcově kriticky zhodnocena na základě známých skutečností o historickém vývoji a osídlování oblasti (uvedeném na str. 18-23 práce).

Pro další rozvedení tématu doporučuji ještě zohlednění následujících možných směrů dalšího výzkumu:

a. dávám ke zvážení, zdali ještě jednou nepřehodnotit vymezení sledované oblasti pouze na základě současného správního členění - to sice odráží do určité míry historický vývoj správních poměrů, nicméně nemusí se krýt s přirozeným, sídelním a hospodářským členěním regionu v minulosti.

b. klasifikace výskytu jednotlivých typů vsí a plužin ve sledovaném území je velmi cenná. Doporučil bych jí pouze doplnit o tabulku s náhledy (printscreensy) zobrazení map císařských otisků pro sledované obce a plužiny tak, aby bylo možné pro čtenáře se detailněji seznámit s uspořádáním sledovaných vsí a plužin - pro pokročilého uživatele programu Microsoft Word to není časově náročný úkol.

c. pro čtenáře by bylo rozhodně velmi zajímavé, pokud by v budoucnu autorka konfrontovala hlavní závěry historiografické literatury týkající se předpokládaného zemědělského, ekonomického a populačního vývoje českého venkova se situací zjištěnou na základě rekonstrukce kolonizačního postupu na Vimpersku. Základními pracemi zde stále zůstávají starší studie J. Petráně, A. Míky a E. Maura.

Domnívám se, že v tomto může spočívat největší přínos celého projektu, totiž metodicky ověřovat, zdali konkrétní výsledky pro Vimpersko potvrzují či naopak vyvracejí dosud

zjištěná tvrzení. Jako klíčovou pasáž předkládané práce v tomto směru spatřuji odstavec na str. 63:

"...Jednotlivé kolonizační vlny jsou pak charakteristické určitým půdorysem vesnice typem na ní navazující plužiny. Pro středověk jsou to hlavně pravidelné půdorysy osad (návesovky či silniční návesovky) s traťovými plužinami, pro novověk zase lesní lánové vsi se záhumenicovými či rozptýlenými plužinami. Doba vzniku jednotlivých půdorysů vesnic a plužiny a jejich vzájemná vazba ve většině případů odpovídá závěrům, které byly učiněny již ve starších studiích E. Černého, Z. Láznického či F. Říkovského..."

Jedná se o velice významný závěr, u kterého by bylo pouze potřeba blíže rozvést uvedené soulady formou odkazů na příslušná tvrzení a strany v dílech uvedených autorů.

Dosah uvedeného závěru autorčiny práce je zásadní i v tom, že částečně rozptýluje i pochyby o samotné možnosti "skatulkovat" a detailně klasifikovat historické půdorysné typy vsí a plužiny, jejichž podoby s ohledem na jedinečné lokální situace v jednotlivých místech se častokrát velmi odlišovaly (na tyto limity geografické klasifikace děl Z. Láznického a Fr. Říkovského upozornil ve své práci o slánských plužinách i V. Šmelhaus).

d. doporučuji pro další práci využít rovněž publikované údaje o počtu domů v jednotlivých obcích dle Berní ruly a Tereziánského katastru (tyto údaje nezahrnují ovšem většinou bohužel domy bezzemků), a dále u popisu Království českého z roku 1848 (Fr. Palacký). Zejména publikovaná edice Tereziánského katastru obsahuje cenné údaje o počtu hospodářství jednotlivých vsí, řemeslníky v jednotlivých obcích, protoindustriální provozy aj.

e. z hlediska etnoekologie by bylo jistě zajímavé namátkově formou sond ověřovat cenné údaje duplikátu stabilního katastru (ten u každé parcely uvádí její úrodnost; formou zařazení do skupin oznaovaných římskou I.-III.), a to pro potřeby ověření hypotéz o možnostech zemědělského využívání sledovaných ploch.

e. dále jako možnost dalšího směru výzkumu doporučuji využít obdobných studií o novověké kolonizaci marginálních oblastí v ČR, namátkou viz:

Macůrek, J.: Valašská kolonisace v západních Karpatech (do r. 1618/20). (K dějinám vztahů mezislavanských i slovansko-rumunských od konce 15. do počátku 17. století). SHS 2, 1957, s. 175-281.

Nováček, Karel : Zaniklé náhorní osídlení na Jinecku. (K formám vrcholné středověké kolonizace brdského lesa.) Podbrdsko 2, 1995, s. 7-37.

Dohnal, Miloň : Pasekářská kolonizace na Hukvaldském panství. Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis. Řada C 2, 1995, s. 98-104

Dohnal, Miloň : Hospodářský a sociální vývoj na hukvaldském panství v době předbělohorské. SbFF-Ostrava 175, 1998, č. 6, s. 15-35
Zuber, R. 1972: Osídlení Jesenicka do počátku 15. století. Opava

AD 7. BYLY VYČERPÁNY HLAVNÍ PROBLÉMY TÉMATU? Autorka přistoupila k zadání práce inventivně a přinesla nové, dosud neaplikované metody statistického zhodnocení dostupných údajů týkajících se zejména typů vsí a plužin, analyzovaných zejména na základě prvních písemných zmínek o sledovaných obcích. Jedno ze zásadních témat však přeci jen podle oponenta práce úplně vyčerpáno nebylo - totiž již zmíněné kritické zhodnocení prvních zmínek o obcích ve sledované oblasti. Bez tohoto kroku nebude možné jinak inspirativní a jistě cenné výsledky předkládané práce v plném rozsahu a se vsí spolehlivostí využít v dalším historickogeografickém výzkumu dějin venkovského osídlení v ČR. Jak již tedy bylo zmíněno, bližší rozbor kolonizačního vývoje území provedený na základě písemných pramenů zůstává nejbližším úkolem pro další rozvedení tématu.

DOPLŇUJÍCÍ OTÁZKY K OBHAJOBĚ (nepovinné):

Hodlá autorka téma práce dále rozvíjet (formou publikace rozšířené verze diplomové práce, v doktorském studiu)?

Pokud ano, hodlá využít analýzu dostupných písemných pramenů?

Pokud ano, do jaké míry a do jaké hloubky?

DATUM: 14.5.2012

PODPIS:

